

Ar vartotinas terminas „sutartininkai“?

Taip, vartotinas. Žodyne „Eurovoc“ teikiama termino **sutartininkai** (angl. *contract staff*, pranc. *personnel contractuel*, vok. *Zeitvertragsbedienstete*) apibrėžtis – pagal terminuotą sutartį dirbantys asmenys. „Dabartinės lietuvių kalbos žodyne“ teikiamos tokios žodžio **sutartininkas** reikšmės: 1. sutarties dalyvis, viena iš susitariančių šalių, 2. asmuo, dirbantis pagal sutartį.

Ar taisyklingas sakinys: „darbuotojui pageidaujant, teikiama psichologinė pagalba“

Pagrindinio veiksmo pagrindui, susijusiam su veiksmo sukėlėju, reikšti esamojo laiko padalyvio konstrukcija vengtina, vartotinas *kilmininkas su -ymas (-ymas)* daiktavardžio įnagininku: *Jums pageidaujant* (taisoma **Jūsų pageidavimu**) siunčiame protokolo išrašą. Nuorašai daromi tik *direktoriui leidžiant* (taisoma **su vadovo leidimu**). Tarnyba įsipareigoja *dispečeriui prašant* (taisoma **dispečerio prašymu**), esant galimybei, suteikti pagalbą. Ugniagesys, *pačiam prašant* (taisoma **paties prašymu**) atleistas iš darbo (žr. Kalbos patarimai. Kn. 2: Sintaksė: 3. Įvairūs dalykai, Vilnius, 2003, p. 18–19).

Ar vartotinas pasakymas „kraštutiniausios priemonės“?

Viena iš būdvardžio **kraštutinis** reikšmių yra „griežčiausias, radikaliausias“ (žr. „Dabartinės lietuvių kalbos žodyną“), taigi šis būdvardis ir be aukščiausiojo laipsnio priesagos nusako didžiausią ypatybės kiekį. Tačiau santykiniai priesagos *-utimis* būdvardžiai turi aukščiausiąjį laipsnį, pridėjus priesagą *-iausias* ypatybė dar pastiprinama, pvz.: **Kraštutiniausiu** atveju, stengiantis pasislėpti, galima pasinaudoti dauba, grioviu, betonine priedanga, pastato pirmu aukštu, griuvėsiais. Jei situacija negerės, teks imtis **kraštutiniausių** krizės valdymo priemonių.

Ar vartotinas žodis „infrastruktūra“?

Taip, vartotinas. **Infrastruktūra** – įrenginiai (transporto, ryšių, energijos, vandens tiekimo, statybos) ir įstaigos (mokyklos, rengiančios kvalifikuotus darbuotojus, ligoninės), reikalingos normaliai gamybinių ūkio šakų ir visuomenės veiklai („Tarptautinių žodžių žodynas“, Vilnius, 2013, p. 353). Terminų banke teikiama daug infrastruktūros apibrėžčių, pvz.: **inžinerinė infrastruktūra, karinė infrastruktūra, miško infrastruktūra, socialinė infrastruktūra** ir kt.

Ar reikia nosinės galūnėje pasakyme „visą tai“, „visą kas“, „visą kita“, „ką kita“, „vieną vertus“, „kitą vertus“?

Ne, nereikia. Nosinės raidės nerašomos bevardės giminės (negimininės formos) būdvardžių, įvardžių, skaitvardžių galūnėse: *Visą tai* (taisoma **Visa tai**) reikia smulkiai aprašyti. Pratybose gavau *visą, kas* (taisoma **visa, kas**) naudinga. Tiekėjas nustato asortimentą, kainas ir *visą kitą* (taisoma **visa kita**). Gaisrinių tyrimų centro atlikti bandymai rodo *ką kitą* (taisoma **ką kita**).

Vieną vertus (taisoma **Viena vertus**), pagal projekto aiškinamąjį raštą tokio tikslo nesiekama. *Kitą vertus* (taisoma **Kita vertus**), būtų nelogiška ir nenuoseklu.

Jis yra *šiltą ir šaltą* (taisoma **šilta ir šalta**) matęs. Reikia įsidėmėti *vieną* (taisoma **reikia įsidėmėti viena**): tai gali būti sukčių atsiųstas pranešimas SMS žinute (žr. „Lietuvių kalbos rašybos taisyklių“ (patvirtinta 2022 m. sausio 6 d. VLKK nutarimu Nr. N-1(190)) 2.3.8 papunktį).

Tačiau galima rašyti dvejopai „už dyka“ ir „už dyką“. Kai būdvardis ar būdvardiškasis žodis atstoja daiktavardį, vyriškosios giminės forma ir bevardės giminės forma (ar konstrukcija su bevarde gimine) laikomos lygiaverčiais normos variantais: *Atidavė už dyką* ir *Atidavė už dyka*.

Ar žodis *autolaužynas* vartotinas?

Žodis *autolaužynas* darybiškai taisyklingas (**auto**... [gr. *autos* – pats] – pirmoji sudurtinių žodžių dalis, reiškianti savo, savas; savaiminis, automatinis; savaeigis, automobilinis; žr. „Tarptautinių žodžių žodyną“ (Vilnius, 2013). Paprastai vartojamas junginys **automobilių laužynas** (žr. <https://ekalba.lt/paieska/detalioji/?paieska=lau%C5%BEnas&p=1&d=50&i=31d6da7a-f67f-47e9-8846-750067f60747>)

Ar reikia tarpo tarp skaičiaus ir procento ženklo?

Tarpas tarp skaičiaus ir procento ženklo **daromas** (procentas – nesisteminis santykinio dydžio matavimo vienetas, žymimas %). Pvz.: Iš 644 ūkio subjektų, veikusių 2022 m. pradžioje, **20 %** veikė didmeninės ir mažmeninės prekybos bei variklinių transporto priemonių ir motociklų remonto srityse; Lyginant su 2016 m. duomenimis, šis rodiklis išaugo **5,75 %**.

Ar „negu“ ir „nei“ vartojami sinonimiškai?

Taip, prijungiamieji lyginamieji jungtukai **negu** ir **nei** gali būti vartojami sinonimiškai: Šiomet geriau gyvename **negu (nei)** pernai. Geriau žvirblis rankoj **nei (negu)** sakalas padangėj.

Taip pat teiktini vartoti junginiai **daugiau kaip**: Programos dalyvis nelankė užsiėmimų daugiau kaip 5 darbo dienas iš eilės.

„Pagrindinis išteklius“ ar „pagrindinis išteklius“?

Bendrinėje kalboje vartojama forma **išteklis** (dgs. **ištekliai**) (žr. „Dabartinės lietuvių kalbos žodyną“). Šis daiktavardis linksniuojamas kaip *vaisius, nepriteklis, koridorius, smaližius* ir pan. (pagal *(i)u* linksniuotę; žr. „Dabartinės lietuvių kalbos gramatiką“, Vilnius, 1997, p. 72, 73).

Vartosenos pavyzdžiai: Leidimą naudoti **žemės gelmių išteklius** ir ertmes išduoda Lietuvos geologijos taryba prie Aplinkos ministerijos. Darbas yra **žmogiškasis išteklius**, naudojamas prekėms gaminti ir paslaugoms teikti. Kodėl svarbu valdyti **biologinius išteklius**?

Parengė Departamento Dokumentų valdymo skyriaus kalbos tvarkytoja Aldona Bareikienė.

Informacija parengta remiantis Valstybinės lietuvių kalbos komisijos nutarimais, *Konsultacijų banko* įrašais (www.vlkk.lt), Kanceliarinės kalbos patarimais <http://kanceliariniaiatarimai.lki.lt>, Terminų banku, „Dabartinės lietuvių kalbos žodynu“, „Dabartinės lietuvių kalbos gramatika“, „Lietuvių kalbos rašybos taisyklėmis“ (patvirtinta 2022 m. sausio 6 d. VLKK nutarimu Nr. N-1(190) https://vlkk.lt/media/public/file/Nutarimai/Ra%C5%A1yba_2022.pdf), interneto publikacijomis.

Daugiau patarimų žr. <https://pagd.lrv.lt/>. >Administracinė informacija >Kalbos patarimai.